

ویژه نامه عید سعید غدیر

سعد غدیر مریدان مبارک

سعد غدیر مریدان مبارک

دوستان و دشمنان در خطبه غدیر

امام باقر(ع) از پیامبر(ص) نقل می کند: «مَعَاشِرَ النَّاسِ ... عَدُوًّا مَنِ ذَمَّهُ اللَّهُ وَ لَعْنَهُ وَ وِلِيًّا مَنِ مَدَحَهُ اللَّهُ وَ أَحَبَّهُ».

«ای مردمان! دشمنان ما کسانی هستند که خداوند آن ها را مذمت کرده و نفرین فرموده و یاران و دوستان ما آنان اند که خداوند ایشان را مدح کرده و دوست می دارد.» (الإحتجاج، طبرسی، ج ۱، ص ۶۳)

صبح ولایت

اسلام دین کاملی که توسط محمد مصطفی(ص) به جهانیان عرضه شد. دینی که قوامش به تقلین یعنی قرآن و سنت می باشد. از این رو نگاهی جامع به انسان و جهان دارد تا او را به سوی مقصد نهایی سوق دهد. رسیدن به رستگاری نیازمند هادیانی سرآمد است که می بایست در ادوار مختلف زمانی حضور داشته باشند و چراغ بشریت را به دست گیرند تا آن ها به حدی از کمال رسیده و آماده کوچ شوند. پیامبر(ص) به عنوان سر سلسله این خاندان به اذن خداوند مأمور معرفی جانشین بعد خود شد تا امیرالمومنین(ع) در بازه ای از عمر پرکشش این رسالت خطیر را به انجام برساند. از این رو ابلاغ ولایت حضرت علی(ع) در غدیر خم به استناد روایات متعدد صورت گرفت. بعد امام(ع)، ائمه(ع) یکی پس از دیگری آمدند و در شرایطی با آدم های مختلف مواجه شدند و استقامت ورزیدند ایشان دریای معارف و فضائل اند که زبان از بیان و قلم از نگارش شخصیت های ماندگارشان ناتوان است. غدیر برای انسان ها طلوع صبحی پر برکت است. در غدیر مردم سخنانی را شنیدند و به آن اعتراف کردند که تا زمان زنده بودن به آن چه شنیدند وفا کنند تا در زندگی جاودانه از برکات این تعهد بهره مند شوند. روز غدیر از روزهای بسیار پر برکت و برترین عیدهای مسلمانان است که نسبت به آن توصیه شده، چرا که غدیر روز استجاب دعا است و خداوند بهترین ها را به ما عطا می کند.

مفهومی از غدیر

واژه «غدیر» در لغت به معنی قطعه ای از آب می باشد. (الصحاح تاج اللغة و صحاح العربیة، الجوهری، ج ۲، ص ۷۶۶) ابن اثیر در النهایه ذیل واژه «خمم» به «غدیر خم» اشاره کرده و آن را به این معنی آورده «جایگاهی میان مکه و مدینه است، آن جا چشمه ای روان است و پیامبر(ص) آن جا نماز گزارده اند.» (النهایه فی غریب الحدیث و الأثر، ابن اثیر جزری، ج ۲، ص ۸۱) قابل ذکر می باشد که در کتاب های لغت از قبیل لسان العرب و مجمع البحرین در مورد خم و غدیر خم توضیحاتی داده شده که مانند مطالب فوق می باشد البته با تفصیل بیشتر که مطالعه آن به خواننده واگذار می شود.

با توجه به این که در غدیر خم بحث ولایت تشریح شد و به عبارتی غدیر تشعشع انوار ولایت بود. در این قسمت به اجمال واژه مولی نیز تعریف لغوی می شود. واژه «مولی» در منابع لغوی ذیل ریشه «ولی» تعریف می شود که به معنی «سرپرست» و «مالک عبد» آمده است که در این نوشتار مفهوم سرپرست مد نظر می باشد. (قاموس قرآن، قرشی، ج ۷، ص ۲۵۲)

جرعه ای از غدیر

واقعه غدیر در هجدهم ذی الحجه سال دهم هجرت رخ داد. (رک: الغدیر، امینی، ج ۱، ص ۳۱) در این واقعه پیامبر(ص) به امر خداوند متعال ابلاغ ولایت و رسالت امام بعد خود از این خاندان یعنی علی بن ابی طالب(ع) را به عهده داشت. این رخ داد به منزله اتمام حجت بر مردم آن عصر و سایر زمان ها بود. به این مفهوم که جامعه بدون سرپرست و ولی نخواهد ماند و همیشه یکی در جامعه حضور دارد که در تمام امور سرآمد است.

ابلاغ رسالت بعد از آخرین حج پیامبر(ص) صورت گرفت. این حج تنها حجی بود که پیامبر(ص) بعد از مهاجرت به مدینه انجام دادند که به اسامی مختلف همچون حجه الوداع، حجه الاسلام، حجه البلاغ، حجه الکمال، حجه التمام در تاریخ ثبت شده است. (خلاصه الغدیر، تلخیص «قاسملو، ص ۲۳)

علامه امینی در الغدیر غدیر را عیدی از اعیاد اسلامی بر شمرده و تاریخ آن را به زمان رسول اکرم(ص) و بعد از آن منصوب دانسته و اثبات نموده که در آن روز امیر مومنان علی(ع) به خلافت برگزیده شد. غدیر خم در سه میلی جُحْفَه قرار دارد. (فروع ولایت، سبحانی، ص ۱۳۴) جحفه نیز منزلگاهی است که راه های متعدد (مدینه، مصر و عراق) از آن جا منشعب و جدا می شود. (الغدیر، امینی، ج ۱، ص ۳۱) غدیر مساله ای است که مصادر متعدد مانند میزان الاعتدال، مطالب السؤال، الصواعق المحرقة، خصایص، حلیه الاولیاء، تاریخ الخلفاء، الفصول المهمه، ذخائر العقبی، تفسیر طبری، المنار، ابن کثیر، سنن

(عید الغدیر، الموحد، ص ۳۳ - ۳۸)، الارشاد، بحار الانوار و ... آن را ثبت کردند.

علامه امینی تحریفی که توسط مقریزی و نویری در تاریخ غدیر شده. مبنی بر این که غدیر عامل برادری پیامبر(ص) و علی(ع) شد و تاریخ غدیر زمان معزالدوله ابوالحسن علی بن بابویه سال ۳۵۲ می باشد. این گونه پاسخ می دهد که کاوش پیرامون حقیقت این عید تا الان این معنی را می رساند که این عید مربوط به تمام امت اسلامی می باشد و تاریخ تاسیس آن به عهد پیامبر(ص) بر می گردد و در زمان هر وصی نسبت به این عید تاکید می شده است. (رویکرد الغدیر به تحریف، عباسی، ص ۹۵ - ۹۶)

جاوادانگی غدیر

عید غدیر از جنبه های متعددی دارای اهمیت می باشد. که این امر نشان از فرا زمانی و مکانی بودن آن می باشد. نگاهی به مقوله غدیر در منابع متعدد تاریخی و روایی به خوبی بازگو کننده این مهم می باشد. از این رو اسامی و اوصاف متعددی برای آن بر شمرده اند. که جهت آشنایی بیشتر به دو مورد اشاره می شود.

از غدیر با عنوان «روز گشایش» یاد شده «إِنَّ هَذَا يَوْمٌ عَظِيمٌ الشَّانُ فِيهِ وَقَعَ الْفَرَجُ». (مصباح المتبجد و سلاح المتعبّد، طوسی، ج ۲، ص ۷۵۵) همچنین به روز «زبونی شیطان» نیز نامیده شده، همان گونه که امام رضا(ع) فرمود: «يَوْمٌ مَرَعَمَهُ الشَّيْطَانُ». (إقبال الأعمال، ابن طاووس، ج ۱، ص ۴۶۴)

غدیر در میان اعیاد همچون ماه درخشانی است که امام رضا(ع) فرمود: «إِنَّ يَوْمَ الْغَدِيرِ بَيْنَ الْأَضْحَى وَالْفَطْرِ وَالْجُمُعَةِ كَالْقَمَرِ بَيْنَ الْكَوَاكِبِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي نَجَا فِيهِ إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلَ مِنَ النَّارِ». «همانا روز غدیر در میان عید قربان و فطر و جمعه مانند ماه در بین ستارگان است و آن روزی است که ابراهیم خلیل از آتش نمرود نجات یافت.» (إقبال الأعمال، ابن طاووس، ج ۱، ص ۴۶۴)

رسالت در غدیر

اگر ظهور اسلام را در تاریخ جهان یکی از تحولات برجسته زندگی انسان به شمار آورید. ماجرای غدیر را باید تکمله این حرکت بدانیم که مساله خلافت و جانشینی در این نقطه از تاریخ واقع می شود. (حماسه غدیر، حکیمی، محمدرضا، ص ۴۶۰) غدیر خم هم مکان مناسبی برای تبلیغ این رسالت بود که به عهده پیامبر(ص) گذاشته شده بود. (غدیر در آینه قرآن، الکوثرانی العاملی، مترجم: شمسانی، ص ۳۰۲)

با توجه به اهمیت مساله رسالت و ابلاغی که در این ماجرا انجام گرفت. از آن پس واقعه غدیر به تواتر نقل شد تا آن جا که حدیث غدیر را صد و ده نفر از صحابه بزرگ پیامبر(ص) و هشتاد و چهار نفر از تابعین و پس از تابعین نیز بیش از سیصد نفر از علما و حافظان قرآن تا قرن دهم این حدیث را نقل کرده اند. (پرتو ولایت، معرفت، ص ۱۹۵) همچنین نزول آیات تبلیغ و اکمال را بیش از صد نفر از صحابه رسول(ص) نقل نموده اند. (پرتوی از غدیر، حائری تهرانی، ص ۱۰۸)

غدیر به جهت اعتبار و درجه والایی که دارد. مکرر در روایات از آن یاد شده. در باب مویدات حدیث غدیر می توان به آیات و روایات بیانگر نصب امام علی(ع) به ولایت و امامت مراجعه ای داشت. (رک: پرتو ولایت، معرفت، ص ۲۰۱ - ۲۰۲) به عنوان نمونه آیه «أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِ...»، «پس آیا کسی که خدا

سینه اش را برای [پذیرش] اسلام گشاده و [در نتیجه] برخوردار از نوری از جانب پروردگارش می باشد.» (زمر/۲۲) به این امر اشاره دارد.

روایات فراوانی که از پیامبر(ص) به یادگار مانده، مانند سخن مشهور ایشان که فرمود: «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَ عَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ مَدِينَةَ الْعِلْمِ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا»، «من شهر علم و علی در آن است هر کسی این شهر علم را می خواهد باید از آن وارد شود.» (تحف العقول، ابن شعبه حرانی، ص ۴۳۰)

همچنین می توان به سخن گهربار دیگری از ایشان اشاره کرد که فرمودند: «أَنَا دَارُ الْحِكْمَةِ وَ عَلِيٌّ بَابُهَا»، «من خانه حکمت و علی در آن است.» (فضائل امیر المؤمنین(ع)، ابن عقده کوفی، ص ۴۳)

البته در این زمینه روایات دیگری نیز موجود است که به رابطه امام علی(ع) با قرآن اشاره می کند که از فحوای این ارتباط می توان حق بودن علی و ولایتش، فضائل، کامل بودن، و ... را دریافت.

ولایت هدیه غدیر

داستان و تاریخ غدیر از عظمت غدیر و ضرورت و ریشه ای بودن مسأله ولایت خبر می دهد. چون ولایت بالاتر از محبت و دوستی است. ولایت علی(ع)، علی(ع) را سرپرست گرفتن و از هواها و حرف ها و جلوه ها بریدن است و این ولایت ادامه ولایت حق و دنباله توحید است. توحید در درون، در هستی و جامعه. (رک: غدیر، صفائی حایری، ص ۹ و ۱۲) زیرا هدف ولایت بالاتر از امنیت و پاسداری و بالاتر از رفاه و پرستاری است. این رهبری در زمینه آزادی و با هدف آموزش و شکوفا کردن استعداد های انسان و با هدف تشکیل جامعه انسانی بر اساس قسط همراه است. (رک: غدیر، صفائی حایری، ص ۲۵)

این گونه نقل شده که پیامبر(ص) بیان داشت که روز غدیر خم برترین اعیاد امت من است و آن روزی است که خدای تعالی به من امر فرمود تا برادر ام(ع) را به عنوان علم (هدایت) برای امت معرفی کنم تا پس از من به وسیله او هدایت شوند. (پرتوی از غدیر، حائری تهرانی، ص ۵۹)

در آیه «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ»، «ولی شما، تنها خدا و پیامبر اوست و کسانی که ایمان آورده اند: همان کسانی که نماز برپا می دارند و در حال رکوع زکات می دهند.» (مائده/۵۵)، «ولایت» به معنی سرپرستی و تصرف و رهبری مادی و معنوی می باشد که آیه دلالت بر ولایت و امامت علی(ع) می کند. (رک: تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ج ۴، ص ۳۳۴) در تفسیر نور آمد ذیل این آیه مطرح شده این که به جای «ولیاتکم»، «وَلِيَّكُمْ» آمده، ممکن است استفاده شود که روح ولایت پیامبر(ص) و علی(ع)، شعاع ولایت الهی است. (تفسیر نور، قرآنی، ج ۳، ص ۱۱۱)

گاهی در تعیین مصداق ولی به همه مومنین نیز سرایت داده اند که مردود است. زیرا این فرد امتیاز زکات در رکوع دارد به عبارتی خداوند با این صفت امام(ع) را ستایش کرده و مقام ولایتش را با ذکر این عمل حسنه برای مردم معرفی کرده است و با توجه به روایات فراوان شیعه و سنی نام آن بزرگواری که در حالت رکوع زکات داده، مشخص است. (النصوص، آقا دادی، ص ۲۳۴)

ذیل این آیه همچنین، می توان به روایتی از امام صادق(ع) استناد کرد که فرمود: «مَنْظُورُ الَّذِينَ آمَنُوا...»، علی(ع) و اولاد او، ائمه(ع) تا روز قیامت هستند. پس هر کس از اولاد او به جایگاه امامت رسید با این ویژگی مثل اوست، آنان در حال رکوع صدقه می دهند.»

(کافی، کلینی، ج ۱، ص ۲۸۸)

از دیگر مباحثی که فراروان از آن یاد شده و نسبت به آن تاکید صورت گرفته است حب اهل بیت(ع) و ولایت می باشد که از آن به عنوان یکی از شرایط ایمان نام می برند. همان گونه که از پیامبر(ص) نقل شده که فرمود: «حُبُّ عَلِيِّ إِيْمَانٌ وَ بُغْضُهُ كُفْرٌ». «دوست داشتن علی(ع) ایمان و بغض علی(ع) کفر است». (بحارالانوار، مجلسی، ج ۳۸، ص ۹۵)

غدیر تبیین امامت

همان طور که گذشت در غدیر ولایت و امامت علی(ع) بیان شد و همه شاهد آن بودند. اکنون وضعیت جامعه بعد نبی مکرم اسلام (ص) مشخص شد که مرجع و مامن مردم کجاست. به نوعی غدیر تبیین امامت کرد همان گونه که رهبر معظم انقلاب بیان داشتند که: «ماجرای غدیر فقط نصب یک جانشین برای پیغمبر نبود. غدیر دو جنبه دارد: یکی جنبه‌ی نصب جانشین است. جنبه‌ی دیگر قضیه، توجه دادن به مسئله‌ی امامت است؛ امامت با همان معنائی که همه‌ی مسلمین از این کلمه و از این عنوان می فهمیدند. امامت یعنی پیشوائی انسان ها، پیشوائی جامعه در امر دین و دنیا؛ این یکی از مسائل اصلی در طول تاریخ طولانی بشر بوده است. مسئله‌ی امامت، یک مسئله‌ی مخصوص مسلمان ها یا مخصوص شیعیان نیست. امامت یعنی یک فردی، یک گروهی بر یک جامعه‌ای حکمرانی می کنند و جهت حرکت آنها را در امر دنیا و در امر معنویت و آخرت مشخص می کنند. این یک مسئله‌ی همگانی است برای همه‌ی جوامع بشری». (۱۳۸۹/۹/۴)

آیاتی در غدیر

هنگام یازگشت از حجه الوداع جبرئیل نازل شد و آیه «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ» (مائده/۶۷) را آورد. بنا بر قولی رشیدرضا ذیل این آیه می گویند: عده ای از مفسران قبل، نظرشان بر نزول آیه در مکه و قبل از هجرت است و به قول عده ای مانند ابی حاتم، ابن مردویه، ابن عساکر و ابی سعید خدری نیز اشاره کرده که زمان نزول در غدیر خم بوده است. (رک: تفسیر المنار، رشید رضا، ج ۶، ص ۳۸۴)

در پاسخ به این اشکال باید این گونه بیان داشت که طبق نقل متعدد از فخررازی، آلوسی، طبری، فتح البیان و ... آیه در روز غدیر نازل شده. پس قول به نزول قبل از هجرت مردود است و اقوال مخالف کذب است که هدف آنان انحراف اذهان از واقعیت است و آیه در غدیر نازل شد. (غدیر خم و پاسخ و به شبهات از کتب اهل سنت، انتصاری، ج ۲، ص ۹۳ - ۹۹)

در تفسیر فتح القدیر ذیل آیه به این مطلب اشاره شده که از ابو سعید خدری به بحث نزول آیه در عصر پیامبر(ص) اشاره شده و تفسیر آن ولایت امام علی(ع) می باشد. (فتح القدیر، شوکانی، ج ۲، ص ۶۹)

در ادامه ابن ماجرا مردم دسته دسته برای تبریک خدمت امیرالمومنین(ع) رسیدند. در این هنگام آیه «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا». (مائده/۳) نازل شد.

پیش از ورود پیامبر(ص) به مدینه و حتی بعد ورود آن حضرت(ص) به مدینه فعالیت های مختلف قریش و منافقان آغاز شد و به سمت ارتداد حرکت کردند و برخی که نسبت به ولایت علی(ع) به پیامبر(ص) اعتراض می کردند دچار عقاب و بلا شدند. (غدیر در آینه قرآن، الکورانی العاملی، مترجم: شمسایی، ص ۲۵)

یکی از این افراد «نعمان بن حارث» بود که از دیار خود نزد پیامبر(ص) رسید و در این زمینه وارد گفت و گو شد ... گفت بار الها اگر این سخن حق است و از ناحیه تو است پس سنگی از آسمان بر سر ما بیار. همین که سخنش تمام شد خدای تعالی پا سنگی آسمانی بر سرش کوبید و او را در جا کشت و آیه «سَأَلْنَا سَأَلُ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ» (معاراج/۱) نازل شد. (رک: ترجمه تفسیر المیزان، طباطبایی، مترجم: موسوی همدانی، ج ۲۰، ص ۱۳)

به عبارتی بعد غدیر خصومت های منافقین بروز کرد و آن هایی که اسلام را با انگیزه های سیاسی و مادی پذیرفته بودند برای منزوی کردن وجود حضرت علی(ع) اقدام کردند که نمونه بارز آن تجمع در سقیفه بنی ساعده بود. (نهج الولایه، ارفع، ص ۹۲)

غدیر در ادعیه

جایگاه ویژه ای که غدیر در اسلام دارد، سبب شده که در متون مختلف از آن نام برده شود. من جمله می توان به برخی از دعاها اشاره کرد. یکی از ادعیه، دعای ندبه می باشد که در آن امامت را پایان نبوت دانسته است. در دعای عدلیه نیز ایمان به صاحب غدیر را طرح می کند که: «أَمَّنَا ... بِالْوَصِيِّ الَّذِي نَصَبَهُ يَوْمَ الْغَدِيرِ وَ أَشَارَ بِقَوْلِهِ هَذَا عَلِيُّ إِلَيْهِ»، «ما ایمان می آوریم به جانشین پیامبر(ص) که او را در روز غدیر منصوب کرد و با کلمه «این علی» به او اشاره کرد». (زاد المعاد - مفتاح الجنان، مجلسی، ص ۴۲۳)

همچنین در قسمت هایی از زیارت غدیر به وجوب اطاعت و ولایت، گویا بودن ولایت در قرآن، تعداد کم ایمان آوردندگان، اعتراف به پذیرش غدیر و ... می پردازد. (چهارده قرن با غدیر، انصاری، ص ۲۰۲ - ۲۱۰)

غدیر بالاترین فضیلت علی(ع)

در کتاب سلیم بن قیس هلالی آمده است که مردی خدمت امام(ع) رسید و عرض کرد که بالاترین فضیلت امام(ع) از جانب پیامبر(ص) خبر داده شود. حضرت امیرالمومنین(ع) فرمود: «نَضْبُهُ إِيَّائِي يَغْدِيرُ حُمْ، فَقَامَ لِي بِالْوَلَايَةِ مِنْ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِأَمْرِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى»، «آن حضرت مرا در غدیر خم که ولایت مرا از طرف خداوند و به امر او بود، اعلام فرمود». (کتاب سلیم، هلالی، ج ۲، ص ۹۰۳، ح ۶۰)

حضرت مهدی(عج) در غدیر

از مقوله های مهمی که در خطبه غدیر و از لسان پیامبر گرامی(ص) به یادگار مانده است. امامت امام عصر(عج) می باشد. که پیامبر اکرم(ص) در فرازهایی از این خطبه مرحله به مرحله از ضرورت امام در جامعه آغاز کردند و به امام عصر(عج) رسیدند.

ایشان در فرازی از این خطبه ارزشمند و ماندگار فرمودند: «مَعَاشَرَ النَّاسِ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ النَّورِ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمَسَ وَجُوهَهَا فَتَرَدَّهَا عَلَيَّ أَذْبَارَهَا ... مَعَاشَرَ النَّاسِ النَّورُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِيَّ مَسْلُوكٍ ثُمَّ فِيَّ عَلِيٌّ - ثُمَّ فِي النَّسْلِ مِنْهُ إِلَى الْقَائِمِ الْمَهْدِيِّ الَّذِي يَأْخُذُ بِحَقِّ اللَّهِ وَ بِكُلِّ حَقٍّ هُوَ لَنَا...»، «ای مردم! به خدا و رسولش و به نوری که هم پای او آمده ایمان بیاورید، پیش از آن که دستتان از میدان عمل کوتاه و اعمالتان بی بها گردد و به نشان حسرت روی به عقب برگردانید ... ای مردم! نور خدائی در من نهاده شده، سپس در علی و پس از آن در نسل او تا امام دوازدهم قرار گرفته است. همان کس که حق خداوندی و تمامی حقوقی را که از آن ما بود، باز پس خواهد گرفت». (الإحتجاج علی أهل اللجاج، طبرسی، ج ۱، ص ۶۱)

همان طور که مشاهده می شود. در این فراز از جاری بودن امامت در

خاندان امیرالمومنین علی(ع) سخن به میان آمده و در ادامه از امام زمان(عج) نام برده شده است.

آموزه های غدیر

یکی فرازهای مهم تاریخ زندگی پیامبر(ص) حجه الوداع و واقعه غدیر است که تمام علمای شیعه و اکثریت غریب به اتفاق علمای اهل سنت بیان کردند که ایشان در بازگشت از حجه الوداع تمام اصحاب را در غدیر خم امر به توقف دادند. (پرتوی از غدیر، حائری تهرانی، ص ۱۰۵)

قابل توجه می باشد که در خطبه غدیر مباحثی از قبیل صفات خداوند، مقام پیامبر(ص)، ولایت و فضائل امیرالمومنین(ع) و ائمه(ع)، حکومت حضرت مهدی(عج)، شیعیان اهل بیت(ع) و دشمنان ایشان، بیعت با معصومین(ع)، قرآن و تفسیر آن، حلال و حرام، واجبات و محرمات و ... آمده است. (اسرار غدیر، انصاری، ۱۹۴)

به عبارتی در این خطبه جنبه خدانشناسی، امام شناسی، ضرورت امام در جامعه و وجود حجت در بین مردم و ... مورد تاکید قرار گرفته است و این نوع خطب و کلام در واقع بیان کننده این امر است، که واقعه غدیر، حادثه کمی نبوده و تامین امنیت و هدایت نسل های متمادی بوده است.

پس می توان گفت نوع مطالب طرح شده در خطبه در راستای مباحث اعتقادی انسان ها گام برداشته است و به نوعی جنبه آگاهی، بیداری و ارشادی دارد که در مقابل این سخنان مردم باید بیعت خود را اعلام می کردند که شامل شنیدن توسط مردم، اطاعت و تسلیم در مقابل عمل، راضی بودن به این امر، عقیده بر غدیر در زندگی، مرگ و حشر، عدم تغییر در این مطلب، عدم شک در این مساله، عدم انکار این موضوع، وفای به عهد، رساندن این قول به نزدیکان و ... می باشد. (رک: اسرار غدیر، انصاری، ص ۲۲۶)

تأمل در مضامین خطبه نشان دهنده این امر است که ایشان پس از حمد و بیان معارف الهی، فضائل، مناقب و شخصیت والای علی(ع) را بیان فرمودند و غالب آیاتی که در شان والای حضرت علی(ع) نازل شده است قرائت و توضیح فرمودند. (پرتوی از غدیر، حائری تهرانی، ص ۱۰۵)

شایان ذکر می باشد که نام امیرالمومنین(ع) چهار بار به عنوان علی(ع) و امام زمان(عج) چهار بار به عنوان مهدی(ع) در خطبه غدیر آمده است. (اسرار غدیر، انصاری، ص ۱۹۴)

غدیر در شعر عرب

غدیر در نزد همگان امر واضحی بوده است من جمله می توان به داستانی در زمان معاویه اشاره کرد که شاعران مطرح زمان می بایست در مورد علی(ع) شعری بر حق بودن علی(ع) بسرایند تا این که حمیری اشعار بلندی در مدح امیرالمومنین(ع) سرود: «تَنَاسَوْا نَضْبَهُ فَيَ يَوْمَ حُمْ * مِنْ الْبَارِي وَ مِنْ خَيْرِ الْإِنَامِ»، «نصب علی(ع) را در روز غدیر خم از سوی خداوند و از سوی بهترین مردم به فراموشی سپردند». (بشارة المصطفى لشيعه المرتضى، طبری آملی، ص ۱۱).

غدیر در شعر فارسی

حکیم ابوالقاسم فردوسی در این زمینه سروده است:

منم بنده اهل بیت نبی

ستاینده خاک پای «وصی»

چه گفت آن خداوند تنزیل و وحی

خداوند امر و خداوند نهی

که من شهر علمم، علیم در است

درست این سخن گفت پیغمبر است

گواهی دهم کاین سخن را از اوست

تو گویی دو گوشم بر آواز اوست

چو باشد ترا عقل و تدبیری و رای

بنزد نبی و علی گیر جای

گرت زین بد آید گناه من است

چنین است این رسم و راه من است

باین زاده ام هم باین بگذرم

چنان دان که خاک پی حیدرم. (غدیر در شعر فارسی، موسوی

گرمارودی، ص ۴)

